

Adroddiad Blynyddol 2020/21 Pwyllgor Archwilio

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

RHONDDA CYNON TAF

1. | CYFLWYNIAD

- 1.1 Er mwyn llywodraethu'n dda, rhaid i bob sefydliad fod â Phwyllgor Archwilio. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn cydymffurfio â'r gofyniad hwn ac mae'r **Cylch Gorchwyl** ar gyfer ei Bwyllgor Archwilio, fel y nodir yng Nghyfansoddiad y Cyngor, wedi'i bennu yn unol â Mesur Llywodraeth Leol 2011 a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae cyfrifoldebau'r Pwyllgor Archwilio, fel sy'n ofynnol gan y ddeddfwriaeth uchod, wedi'u cynnwys yn Atodiad A.
- 1.2 Mae 2020/21 wedi bod yn flwyddyn ddigynsail, gyda phandemig Covid-19 yn cael effaith eang ar ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, cymunedau lleol a'r gymdeithas ehangach. Roedd y Pwyllgor Archwilio yn effro i hyn wrth lunio ei gynlyn gwaith ar gyfer y flwyddyn yn ei gyfarfod ar **5 Hydref 2020** roedd y pwyllgor hefyd yn effro i'r angen am oruchwyliaeth gadarn a chymesur ar lywodraethu, rheolaeth fewnol a rheolaeth risg y Cyngor. Helpodd hyn i lywio dull gweithredu lle'r oedd y Pwyllgor Archwilio yn canolbwyntio ar ei gyfrifoldebau craidd:
  - Adolygu'r datganiadau ariannol drafft a monitro camau rheoli mewn ymateb i'r materion a godwyd gan gyrff archwilio allanol;
  - Craffu ar Ddatganiad Llywodraeth Blyneddol y Cyngor, i ddangos sut mae gwaith llywodraethu yn helpu i gyflawni amcanion, a monitro camau rheoli yn ystod y flwyddyn er mwyn gwella'r trefniadau ymhellach;
  - Monitro swyddogaeth archwilio fewnol y Cyngor o ran goruchwyllo annibyniaeth, gwrthrychedd, cyflawniad a phroffesiynoldeb, trwy adrodd yn rheolaidd ar gyflawniad ac aseiniadau archwilio terfynol;
  - Trafod effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg yr awdurdod;
  - Trafod adroddiadau ac argymhellion archwilio allanol mewn perthynas â'r Cyngor; a
  - Cefnogi datblygiad parhaus ac effeithiolrwydd y Pwyllgor Archwilio.
- 1.3 Mae Adran 2 yr adroddiad yma'n crynhoi'r gwaith a gyflawnwyd gan y Pwyllgor Archwilio yn ystod 2020/21 ac mae Adran 3 yn cyflwyno canlyniad yr hunanasesiad yn erbyn cyhoeddiad y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) 'Audit Committees - Practical Guidance for Local Authorities & Police 2018 Edition' ('Canllawiau CIPFA' o hyn ymlaen).

2. | GWAITH A GYFLAWNWYD YN 2020/21

- 2.1 Mae Canllawiau CIPFA yn nodi 'Swyddogaethau Craidd' y Pwyllgor Archwilio ynghyd â'r 'swyddogaethau ehangach' posibl.
- 2.2 Nodir y Swyddogaethau Craidd isod (penawdau cyfalaf a thestun 'bold') a chrynhair y gwaith a gaiff ei wneud i gefnogi'r swyddogaethau craidd hyn o dan bob un.
- 2.3 MAE DATGANIADAU SICRWYDD YR AWDURDOD, GAN GYNNWYS Y DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL, YN GOFNOD CYWIR O'R AMGYLCHEDD RISG AC UNRHYW GAMAU SY'N OFYNNOL I'W WELLA, AC MAE'N DANGOS SUT MAE LLYWODRAETHU YN HELPU I GYFLAWNI AMCANION YR AWDURDOD.**
- 2.3.1 Mae deddfwriaeth yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor Iunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Cafodd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio yn ei gyfarfod ar **20 Gorffennaf 2020** a daeth yr Aelodau i'r casgliad bod 'Trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gweithredu'n effeithiol, yn sicrhau bod busnes yn cael ei gynnal mewn modd priodol ac yn dangos i'r cyhoedd ein bod ni'n defnyddio adnoddau mewn modd cywir wrth gyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol'. Cafodd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2019/20 ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio, ac argymhellwyd y dylai Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr ei gynnwys yn Natganiad Cyfrifon 2019/20 y Cyngor.
- 2.3.2 Yn ystod 2020/21 bu'r Pwyllgor yn monitro'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor i weithredu'r cynigion ar gyfer gwella a nodwyd yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol 2019/20, a chafodd y Pwyllgor Archwilio ddiweddariad yn ei gyfarfod ar **1 Chwefror 2021**.
- 2.3.3 Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft ar gyfer 2020/21 i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Gorffennaf 2021 ac mae'n cadarnhau bod yr holl gynigion ar gyfer gwella y cytunwyd arnynt ar gyfer 2019/20 wedi'u rhoi ar waith.
- 2.4 MEWN PERTHYNAS Â SWYDDOGAETHAU ARCHWILIO MEWNOL YR AWDURDOD:**
- **GORUCHWYLIO EI ANNIBYNAETH, GWRTHRYCHEDD, CYFLAWNIAD A PHROFFESIYNOLDEB**
  - **CEFNOGI EFFEITHIOLRWYDD Y BROSES ARCHWILIO FEWNOL**
  - **HYRWYDDO'R DEFNYDD EFFEITHIOL O WAITH ARCHWILIO MEWNOL O FEWN Y FFRAMWAITH SICRWYDD**
- 2.4.1 Fel y nodwyd yn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio 2019/20, o 1 Ebrill 2019 cafodd Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor ei drawsnewid yn Wasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol, sydd dan arweiniad Cyngor Bro Morgannwg ac yn cynnwys pedwar awdurdod lleol: Cyngor Pen-y-bont ar Ogwr, Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Bro Morgannwg.

2.4.2 Yn ystod pandemig Covid-19, roedd gofyn i Wasanaethau'r Cyngor addasu a gweithredu newidiadau i drefniadau darparu gwasanaethau yn gyflym er mwyn sicrhau darpariaeth barhaus o wasanaethau rheng flaen hanfodol yn ystod 2020/21. Defnyddiodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ddull tebyg, gan roi **Cynllun Archwilio Dros Dro yn Seiliedig ar Risg 2020/21** ar waith, a oedd yn ystyried: asesiad wedi'i ddiweddarau o risgiau allweddol; trefniadau darparu gwasanaeth diwygiedig ym mhob rhan o'r Cyngor; a champau penodol a roddwyd ar waith gan y Cyngor o ran Covid-19, er enghraifft, gweinyddu ystod o gymorth ariannol i fusnesau a thaliadau prydu ysgol am ddim i deuluoedd cymwys. Mae nifer o'r rhain yn cael eu gweinyddu ar ran Llywodraeth Cymru. Cafodd y Cynllun Archwilio Dros Dro yn Seiliedig ar Risg ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio, a'i gymeradwyo, ar **20 Gorffennaf 2020** ac amlinellodd Pennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol y byddai angen i'r cynllun fod yn hyblyg i ymateb i amgylchiadau a digwyddiadau newidiol posibl (e.e. 'tonnau' y coronafeirws yn y dyfodol, y gallu i gael gafael ar staff a thystiolaeth i sicrhau bod rheolaethau mewnol ar waith, absenoldebau staff sy'n gysylltiedig â Covid-19).

2.4.3 Yn ystod y flwyddyn, derbyniodd y Pwyllgor Archwilio ddiweddariadau am gyflawniad y gwasanaeth Archwilio Mewnol, gan gynnwys sut roedd y Gwasanaeth yn addasu ac yn gwneud gwaith archwilio o bell, a manylion yr holl aseiniadau archwilio terfynol; roedd yr wybodaeth yma'n fodd o alluog i'r Aelodau i drafod effeithiolrwydd y gwaith Archwilio Mewnol ar gyfer 2020/21.

2.4.4 Rhan allweddol o rôl y Pwyllgor Archwilio yw helpu Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor i fod yn annibynnol, asesu a oes ganddo adnoddau digonol ar gael iddo a monitro cyflawniad ac ansawdd y gwaith a ddarperir trwy gydol y flwyddyn. Cyflawnodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol y gofyniad yma drwy ei Siarter Archwilio Mewnol¹, a gafodd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a'i gymeradwyo ar **5 Hydref 2020**. Roedd hyn yn gyfle i'r Pwyllgor i asesu annibyniaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol.

2.5 MONITRO EFFEITHIOLRWYDD YR AMGYLCHEDD RHEOLI, GAN GYNNWYS TREFNIADAU AR GYFER SICRHAU GWERTH AM ARIAN, CEFNOGI SAFONAU A MOESG AC AR GYFER RHEOLI PA MOR AGORED YW'R AWDURDOD I RISGIAU TWYLL A LLYGREDD

2.5.1 Cafodd adroddiadau cryno o aseiniadau archwilio terfynol eu hadrodd i'r Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn er mwyn helpu'r Pwyllgor i ddod i farn ar yr amgylchedd rheoli cyffredinol sydd ar waith yn y Cyngor yn 2020/21. Caiff canlyniadau'r gwaith Archwilio Mewnol eu dwyn ynghyd ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol ar ffurf **Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol**, ac ar gyfer 2020/21 daw'r Adroddiad Blynyddol i'r casgliad canlynol (yn amodol ar gymeradwyaeth y Pwyllgor Archwilio ar 12 Gorffennaf 2021):

*Gan ystyried canlyniadau'r adolygiadau archwilio mewnol a gwblhawyd yn ystod 2020/21, yr argymhellion a wnaed a ffynonellau sicrwydd eraill, barn y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y Cyngor ar gyfer 2020/21 yw ei fod **Yn effeithiol gyda nifer fach o feysydd i'w gwella wedi'u nodi**. Ni chafodd unrhyw faterion rheoli trawsbynciol sylweddol a fyddai'n effeithio ar amgylchedd rheoli cyffredinol y Cyngor eu nodi. Mae'r gwendidau a nodwyd yn ymwneud â gwasanaethau penodol.*

¹ Siarter Archwilio Mewnol - dogfen ffurfiol sy'n nodi sefyllfa'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol o fewn y sefydliad, gan gynnwys natur perthynas adrodd swyddogaethol y Pennaeth Archwilio Mewnol â'r Bwrdd (h.y. Pwyllgor Archwilio'r Cyngor).

2.5.2 Yn gyson â'r casgliad uchod:

- Ni nodwyd unrhyw feysydd yn ystod y flwyddyn lle roedd safon y trefniadau rheolaeth/llywodraethu mewnol yn annigonol ac angen eu gwella; a
- Nid yw'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi gofyn am unrhyw adolygiadau dilynol i'w cynnwys yng Nghynllun Archwilio Blynyddol 2021/22.

2.5.3 O ran risgiau twyll a llygredd:

- Ar 2 Tachwedd 2020 yng nghyfarfod y Pwyllgor Archwilio, rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Pensiynau, Caffael a Thrafodion drosolwg o'r Fenter Twyll Genedlaethol, ynghyd â diweddariad ar y gwaith a gyflawnwyd gan y Garfan Twyll Corfforaethol. Rhoddodd hyn sicrwydd am drefniadau'r Cyngor i fynd i'r afael â thwyll posibl ac roedd yn cwmpasu'r gwaith rheoli mewnol sy'n cefnogi'r maes. Bydd yr adroddiad Gwrth-dwyll ar gyfer 2020/21 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Gorffennaf 2021.
- Yn y cyfarfod ar **26 Ebrill 2021** cafodd Adroddiad Blynyddol Chwythu'r Chwiban 2020/21 ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio. Y farn gyffredinol, fel y nodwyd yn Adroddiad Blynyddol Chwythu'r Chwiban 2020/21, oedd 'mae trefniadau chwythu'r chwiban y Cyngor yn briodol'.

2.6 YSTYRIR EFFEITHIOLRWYDD TREFNIADAU RHEOLI RISG YR AWDURDOD A'R AMGYLCHEDD RHEOLI, GAN ADOLYGU PROFFIL RISG Y SEFYDLIAD A CHAEL SICRWYDD BOD CAMAU'N CAEL EU CYMRYD AR FATERION SY'N GYSYLLTIEDIG Â RISG, GAN GYNNWYS PARTNERIAETHAU A CHYDWEITHREDIADAU Â SEFYDLIADAU ERAILL.

2.6.1 Roedd y cynllun gwaith ar gyfer 2020/21 yn adeiladu ar y gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn flaenorol a pharhaodd i ehangu'r cwmpas llywodraethu a rheoli risg trwy:

- Datganiad Llywodraethu Blynyddol - parhau i gyflwyno diweddariadau cynnydd yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn i'r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â chynigion ar gyfer gwella.
- Cafodd rhaglen o ddiweddariadau o ran y Gofrestr Risg Strategol eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio, er mwyn gwella dealltwriaeth Aelodau'r Pwyllgor o'r risgiau strategol sy'n wynebu'r Cyngor a'r trefniadau sydd ar waith i reoli/lliniaru risgiau o'r fath. Yn ystod y flwyddyn, cafodd aelodau'r Pwyllgor Archwilio 2 ddiweddariad: Cyflawniad Rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif (1 Chwefror 2021) a Chynllunio'r Gweithlu (22 Mawrth 2021). Bydd diweddariadau pellach yn cael eu cynnwys yng Nghynllun gwaith 2021/22 yn rhan o waith y Pwyllgor o ran deall proffil risgiau'r Cyngor a'i adolygu.
- Cafodd Cynllun Dysgu a Datblygu ei lunio a'i gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ar **1 Chwefror 2021**, yn dilyn holiadur asesu anghenion hyfforddi ar-lein a gwblhawyd gan Aelodau'r Pwyllgor Archwilio. Mae'r adborth wedi nodi bod rheoli risg yn faes sydd angen cefnogaeth barhaus ac o'r herwydd mae wedi'i ymgorffori yng Nghynllun Dysgu a Datblygu'r Pwyllgor ar gyfer 2021/22.

2.7 ADOLYGU'R DATGANIADAU ARIANNOL, BARN ARCHWILYDD ALLANOL A'R ADRODDIADAU I AELODAU, YN OGYSTAL Â MONITRO CAMAU RHEOLI MEWN YMATEB I'R MATERION SY'N DEILLIO O WAITH ARCHWILIO ALLANOL

- 2.7.1 Yn y cyfarfod ar **20 Gorffennaf 2020**, cyflwynodd y Pennaeth Materion Cyllid - Addysg ac Adroddiadau Ariannol Ddatganiadau Cyfrif drafft ardystiedig 2019/20 ar gyfer y Cyngor a Chronfa Bensiwn RhCT². Ar 5 Hydref 2020, rhoddodd Archwilio Cymru ddiweddariad ar lafar ar gynnydd yr archwiliad o'r Datganiadau o Gyfrif drafft ar gyfer 2019/20 a chlywodd y Pwyllgor nad oedd unrhyw feysydd pryder sylweddol wedi codi y mae angen i'r Pwyllgor eu hystyried mewn perthynas ag archwilio'r Datganiadau o Gyfrif drafft.
- 2.7.2 Yn dilyn hynny, cafodd y Datganiad Cyfrifon a archwiliwyd gan y Cyngor a'r Gronfa Bensiwn ar gyfer 2019/20, eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn ar **25 Tachwedd 2020**, ar ôl cwblhau'r broses archwilio allanol, gyda'r ddwy gyfres o Gyfrifon yn cael barn ddiamed gan Archwilio Cymru (h.y. dim problemau amlwg). Yn y cyfarfod ar **1 Chwefror 2021** cyflwynodd Archwilio Cymru yr 'Adendwm Adroddiad Archwilio Cyfrifon' a nododd ddau argymhelliad sy'n deillio o broses archwilio 2019/20. Derbyniwyd y ddau argymhelliad gan y Cyngor a chytunwyd i'r argymhellion gael eu rhoi ar waith erbyn 1 Ebrill 2021.

2.8 YSTYRIED ADRODDIADAU AC ARGYMHELLION ASiantaethau Archwilio ac AROLYGU ALLANOL A'U GOBLYGIADAU AR GYFER LLYWODRAETHU A MATERION RHEOLI RISG

- 2.8.1 Ar **26 Ebrill 2021**, cafwyd diweddariad ar y cynnydd a wnaed hyd yma gan y Cyngor i weithredu cynigion ar gyfer gwella a adroddwyd gan Archwilio Cymru yn ei Gynodeb Archwilio Blynyddol 2020 (cafodd Crynodeb Archwilio Blynyddol 2020 ei gyflwyno i'r Cyngor llawn ar 10 Mawrth 2021). Yn dilyn ystyriaeth y Pwyllgor Archwilio o'r diweddariad cynnydd, penderfynodd y Pwyllgor fod dim materion o natur llywodraethu, rheolaeth fewnol neu reoli risg sy'n gofyn am weithredu neu sylw pellach gan y Pwyllgor Archwilio nac unrhyw faterion sydd angen eu cyfeirio at bwyllgorau craffu'r Cyngor.
- 2.8.2 O ran swyddogaethau ehangach posibl y pwyllgor archwilio, fel y nodir yng Nghanllaw CIPFA, mae hyn yn cynnwys ystyried materion llywodraethu, risg neu reolaeth ar gais pwyllgorau eraill.
- 2.8.3 Yn y cyfarfod ar 5 Hydref 2020, yn dilyn ystyriaeth y Pwyllgor o aseiniadau archwilio terfynol, gofynnwyd am wybodaeth bellach ar feysydd Swyddi Gwag Llywodraethwyr, Diogelu a Phresenoldeb Disgyblion. Rhoddodd Cyfarwyddwr Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant y Cyngor ddiweddariad i'r Pwyllgor ar 2 Tachwedd 2020 ac ar ôl ystyried y wybodaeth, cyfeiriodd y Pwyllgor Archwilio fater presenoldeb disgyblion a myfyrwyr a 6ed dosbarth i'r Pwyllgor Craffu - Plant a Phobl Ifainc, i'w adolygu ymhellach. Nodir y bydd y Pwyllgor Craffu - Plant a Phobl Ifainc yn darparu adborth i'r Pwyllgor Archwilio yn 2021/22.

²Ar 20 Gorffennaf 2020 bu'r Pwyllgor hefyd yn ystyried Datganiad o Gyfrifon drafft ardystiedig 2019/20 ar gyfer Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De a Datganiad Blynyddol ddrafft ardystiedig 2019/20 Cydbwyllgor Amlsgfa Llwydcoed

3. | HUNANASESIAD YN ERBYN CANLLAWIAU YMARFEROL CIPFA AR GYFER AWDURDODAU LLEOL A'R HEDDLU - RHIFYN 2018

- 3.1 Mae'r rhestr wirio hunanasesu a gynhwysir yng Nghanllaw CIPFA wedi'i chwblhau ac mae wedi'i seilio ar drefniadau'r Pwyllgor Archwilio a oedd ar waith yn ystod 2020/21 yn ogystal ag adolygiad o'r wybodaeth a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio dros y cyfnod hwn. Nodir yr hunanasesiad yn Atodiad 1B ac mae hefyd yn cynnwys canlyniadau hunanasesiadau blynyddoedd blaenorol er gwybodaeth.
- 3.2 Mae proses hunanasesu 2020/21 yn dangos bod Pwyllgor Archwilio'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da i weithredu'r cynigion ar gyfer gwella yr adroddwyd arnynt yn 2019/20 ac mae hefyd wedi nodi nifer fach o gynigion newydd ar gyfer gwella i atgyfnerthu'r trefniadau presennol sydd ar waith ymhellach.
- 3.3 Mae tabl 1 yn nodi diweddariad ar y cynnydd a wnaed i weithredu cynigion ar gyfer gwella a adroddwyd yn 2019/20, yn ogystal â chynigion newydd ar gyfer gwella.

Tabl 1 - Diweddariad Cynnydd Hunanasesiad 2019/20 2019 a Chynigion Hunanasesu 2020/21 i'w Gwella

Cwestiynau Arfer Da	Hunanasesiad 2019/20				Hunanasesiad 2020/21				
	Do	Yn rhannol	Naddo	Ymateb a Chynnig ar gyfer Gwella	Do	Yn rhannol	Naddo	Cynnydd a wnaed ers Cynnig ar gyfer Gwella 2019/20 a 2020/21	
<p>12b. <u>AELODAETH A CHEFNOGAETH</u></p> <p>A ddewiswyd strwythur a chyfansoddiad pwyllgor archwilio effeithiol?</p> <p>Ystyriwch y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> cymysgedd briodol o wybodaeth a sgiliau ymhlith yr aelodaeth 		✓		<p>Mae'r gwaith dysgu a'r datblygu wedi parhau yn ystod 2019/20 yn unol â chylch gorchwyl y Pwyllgor a'r cynllun gwaith cytunedig ar gyfer y flwyddyn. Mae gan Aelodau ystod eang o wybodaeth a phrofiad yn gyffredinol (e.e .Aelodau penodol sydd â chyfrifoldebau pwyllgor craffu), sydd wedi ategu gwaith y Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn.</p> <p>Dechreuwyd ar y gwaith hefyd i lunio dull i asesu gwybodaeth a sgiliau'r Pwyllgor, fel y cyfeiriwyd ato yn y cyfarfod ar 3 Chwefror 2020, a bydd yn cael ei rannu gyda'r Pwyllgor yn 2020/21. Wedi hynny, bydd y broses asesu yn cychwyn ac yn cael ei dwyn ymlaen ochr yn ochr â Phrosiect Swyddfa Archwilio Cymru - Cefnogaeth a Datblygiad Pwyllgor Archwilio Rhondda Cynon Taf.</p> <p><u>Cynigion er Gwella</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Cwblhau'r asesiad sgiliau ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Archwilio; a Cytuno ar raglen ddysgu a datblygu ar ei newydd wedd (wedi'i llywio gan yr ymarfer asesu sgiliau) a'i hymgorffori yng nghynllun gwaith blynyddol y Pwyllgor Archwilio. 					<p><u>Diweddariad 2019/20</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Asesiad sgiliau o Aelodau'r Pwyllgor Archwilio - WEDI'I GWBLHAU ac fe'i adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio ar 1 Chwefror 2021. Cytuno ar raglen ddysgu a datblygu ar ei newydd wedd - WEDI'I GWBLHAU a chytunwyd arni gan y Pwyllgor Archwilio ar 22 Mawrth 2021 (bydd yn cael ei hymgorffori yng nghynllun gwaith y Pwyllgor ar gyfer 2021/22.) <p><u>Cynnig er Gwella NEWYDD (2020/21)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Yn rhan o gefnogaeth a datblygiad parhaus y Pwyllgor Archwilio, dylid diweddarau Cynllun Gwaith a Chynllun Dysgu a Datblygu 2021/22 i adlewyrchu'r gwaith sydd ei angen i baratoi ar gyfer gweithredu gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (er enghraifft, cyfrifoldebau newydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio mewn perthynas ag asesu cyflawniad a thrin cwynion).

Cwestiynau Arfer Da		Hunanasesiad 2019/20				Hunanasesiad 2020/21			
		Do	Yn rhannol	Naddo	Ymateb a Chynnig ar gyfer Gwella	Do	Yn rhannol	Naddo	Cynnydd a wnaed ers Cynnig ar gyfer Gwella 2019/20 a 2020/21
16	<p><u>AELODAETH A CHEFNOGAETH</u></p> <p>A yw aelodaeth y pwyllgor wedi'i asesu yn erbyn y fframwaith gwybodaeth a sgiliau craidd, ac a ganfuwyd ei fod yn foddhaol?</p>			✓	<p>Fel y nodwyd ar gyfer 12b uchod.</p> <p><u>Cynigion er Gwella</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Cwblhau'r asesiad sgiliau ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Archwilio; a Cytuno ar raglen ddysgu a datblygu ar ei newydd wedd (wedi'i llywio gan yr ymarfer asesu sgiliau) a'i hymgorffori yng nghynllun gwaith blynyddol y Pwyllgor Archwilio. 				<p>Wedi'i gwblhau - gweler 12b 'Diweddariad 2019/20' am fanylion am y camau a gymerwyd.</p>
19	<p><u>AELODAETH A CHEFNOGAETH</u></p> <p>Cwestiwn arfer da A yw'r Pwyllgor wedi cael adborth ar ei gyflawniad gan y rhai sy'n rhyngweithio â'r Pwyllgor neu'n dibynnu ar ei waith?</p>				Ddim yn Berthnasol			✓	<p>Oherwydd yr angen i flaenoriaethu trefniadau adrodd yn ystod pandemig Covid-19, ni chafodd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio 2019/20 ei gyflwyno i'r Cyngor llawn. Fodd bynnag, nodir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fel rheol byddai Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio yn cael ei adrodd i'r Cyngor llawn (h.y. cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol 2018/19 i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor ym mis Mai 2019); a Cyhoeddwyd, adolygwyd a chytunwyd ar Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio 2019/20 gan y Pwyllgor

Cwestiynau Arfer Da		Hunanasesiad 2019/20				Hunanasesiad 2020/21			
		Do	Yn rhannol	Naddo	Ymateb a Chynnig ar gyfer Gwella	Do	Yn rhannol	Naddo	Cynnydd a wnaed ers Cynnig ar gyfer Gwella 2019/20 a 2020/21
									<p>Archwilio yn ei gyfarfod ar 20 Gorffennaf 2020.</p> <p><u>Cynnig er Gwella NEWYDD (2020/21)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Dylid rhoi gwybod i'r Cyngor llawn am fersiwn gytûn o Adroddiad Blynyddol 2020/21 y Pwyllgor Archwilio er mwyn galluogi rhoi adborth ar gyflawniad y Pwyllgor Archwilio.
21	<p><u>EFFEITHIOLRWY DD Y PWYLLGOR</u></p> <p>A yw'r pwyllgor yn ymgysylltu ag ystod eang o arweinwyr a rheolwyr, gan gynnwys trafod canfyddiadau archwilio, risgiau a chynlluniau gweithredu gyda'r swyddogion cyfrifol?</p>				Dd/B		✓		<p><u>Cynnig er Gwella NEWYDD (2020/21)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Adroddir diweddariadau cynnydd mewn perthynas ag argymhellion Archwilio Cymru i'r Pwyllgor Archwilio yn flynyddol. Argymhellir bod diweddariadau ar y cynnydd sy'n cael ei wneud gan y Cyngor i weithredu argymhellion Archwilio Cymru yn cael eu hamserlennu yng Nghynllun Gwaith y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2021/22, ar gyfnodau canol blwyddyn a diwedd blwyddyn (neu'n unol â gofynion penodol).
23	<p><u>EFFEITHIOLRWY DD Y PWYLLGOR</u></p>		✓		Mae'r Pwyllgor wedi ymgymryd â gwaith penodol, yn unol â'i Gylch Gorchwyl, i ychwanegu gwerth at weithrediadau'r Cyngor - er enghraifft:				<p><u>Diweddariad 2019/20</u></p> <p>Mae'r Pwyllgor Archwilio yn parhau i gymryd camau i wella effaith ei waith, er</p>

Cwestiynau Arfer Da	Hunanasesiad 2019/20				Hunanasesiad 2020/21			
	Do	Yn rhannol	Naddo	Ymateb a Chynnig ar gyfer Gwella	Do	Yn rhannol	Naddo	Cynnydd a wnaed ers Cynnig ar gyfer Gwella 2019/20 a 2020/21
<p><u>Cwestiwn arfer da</u> A yw'r pwyllgor wedi ystyried a yw'n ychwanegu gwerth i'r sefydliad a gwerthuso sut mae'n cyflawni hynny?</p>				<ul style="list-style-type: none"> Adolygu a chymeradwyo cod llywodraethu corfforaethol lleol; Adolygu a herio'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol; a Monitro gweithrediad argymhellion a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru (o safbwynt rheolaeth fewnol). <p><u>Cynnig er Gwella</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Gan ddefnyddio un maes o Gylch Gorchwyl y Pwyllgor Archwilio, treialu dull o werthuso effaith ei waith (gyda'r nod o ddysgu gwersi a datblygu dull i werthuso meysydd eraill o waith y Pwyllgor). 		✓		<p>enghraifft, cynnal asesiad o anghenion hyfforddi a chytuno ar gynllun dysgu a datblygu, a chyfeirio materion penodol i'w hadolygu'n fwy manwl at bwyllgorau Craffu'r Cyngor.</p> <p>Bydd y maes yma'n destun gwaith parhaus yn rhan o ddatblygiad y Pwyllgor Archwilio o'r broses hunanasesu ar gyfer 2021/22.</p>

3.4 Unwaith y caiff fersiwn o Adroddiad Blynnyddol 2020/21 y Pwyllgor Archwilio ei gytuno, bydd y cynigion ar gyfer gwella (yn unol â Thabl 1) yn sail i gynllun gweithredu a fydd yn cael ei arwain a'i reoli gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod 2021/22 . Bydd y cynllun gweithredu yn ddogfen fyw i sicrhau bod unrhyw newidiadau perthnasol yn cael eu hystyried, er enghraifft, wrth ddarparu gwasanaethau, yn ogystal â risgiau strategol a chyfrifoldebau parhaus y Pwyllgor Archwilio.

4. | CASGLIAD

- 4.1 Yn ystod 2020/21 mae Pwyllgor Archwilio'r Cyngor wedi adolygu a herio ystod eang o feysydd pwnc, gan gynnwys gwaith Archwilio Mewnol ac Allanol.
- 4.2 Yn seiliedig ar adolygiad o gwmpas gwaith a goruchwyliaeth y Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn, fel y nodir yn Adran 2, ystyrir bod y Pwyllgor wedi cyflawni ei Gynllun Gwaith a'i gyfrifoldebau yn unol â'i Gylch Gorchwyl.
- 4.3 Mae'r Adroddiad Blynyddol hefyd yn nodi, yn Adran 3/Atodiad 1B, ganlyniadau'r hunanasesiad a gynhaliwyd yn erbyn y rhestr wirio a nodwyd yng Nghanllaw CIPFA. Mae canlyniad y broses hon yn dangos bod Pwyllgor Archwilio'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da i weithredu'r cynigion ar gyfer gwella yr adroddwyd arnynt yn 2019/20 ac mae hefyd wedi nodi nifer fach o gynigion newydd ar gyfer gwella i atgyfnerthu'r trefniadau presennol sydd ar waith ymhellach.

Atodiad 1A

CYFRIFOLDEBAU'R PWYLLGOR ARCHWILIO O RAN MESUR LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) 2011 A DEDDF LLYWODRAETHU AC ETHOLIADAU LLEOL (CYMRU) 2021

Pennod 2, adran 81 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Awdurdodau lleol i benodi pwyllgorau archwilio

- 4.0 Rhaid i awdurdod lleol benodi pwyllgor ("Pwyllgor Archwilio") i—
- adolygu a herio materion ariannol yr Awdurdod;
  - llunio adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â materion ariannol yr Awdurdod;
  - adolygu a chyrchu trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yr Awdurdod;
  - llunio adroddiadau ac argymhellion i'r Awdurdod ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny;
  - goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol ac allanol yr Awdurdod;
  - adolygu'r datganiadau ariannol sy'n cael eu paratoi gan yr Awdurdod.
- 5.0 Caiff awdurdod lleol roi unrhyw swyddogaethau eraill y mae'r awdurdod yn eu hystyried yn addas i'w Bwyllgor Archwilio.
- 6.0 Mater i'r Pwyllgor Archwilio yw penderfynu sut i arfer ei swyddogaethau.

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Trefniadau Cyflawniad y Cyngor

- Trafod adroddiad Hunanasesu Cyflawniad Blynyddol drafft y Cyngor ac os bernir ei fod yn angenrheidiol, gwneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r Cyngor. .
- Derbyn adroddiad Hunanasesiad Blynyddol terfynol y Cyngor mewn perthynas â blwyddyn ariannol cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol honno.
- O leiaf unwaith yn ystod y cyfnod rhwng dau etholiad cyffredin yn olynol i'r Cyngor, trafod adroddiad Asesiad Cyflawniad Panel annibynnol ar sut mae'r Cyngor yn bodloni'r gofynion o ran cyflawniad.
- Derbyn ac adolygu ymateb drafft y Cyngor i adroddiad Asesiad Cyflawniad annibynnol y Panel ac, os bernir bod angen, mae modd gwneud argymhellion ar gyfer newidiadau i'r datganiadau a wnaed yn yr ymateb drafft i'r Cyngor.

Delio â Chwynion

- Adolygu ac asesu gallu'r Cyngor i ddelio â chwynion yn effeithiol.
- Llunio adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â gallu'r Cyngor i ddelio â chwynion yn effeithiol.

Hunanasesiad o arfer da

Cwestiynau arfer da		Hunanasesiad 2018/19			Hunanasesiad 2019/20			Hunanasesiad 2020/21		
		Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo
Pwrpas pwyllgor archwilio a llywodraethu										
1	A oes gan yr awdurdod bwyllgor archwilio pwrpasol?	✓			✓			✓		
2	A yw'r pwyllgor archwilio yn adrodd i'r Cyngor Llawn yn uniongyrchol?	✓			✓			✓		
3	A yw'r cylch gorchwyl yn nodi pwrpas y pwyllgor yn glir yn unol â Datganiad Sefyllfa CIPFA?	✓			✓			✓		
4	A yw rôl a phwrpas y pwyllgor archwilio yn cael eu deall a'u derbyn ar draws yr awdurdod?	✓			✓			✓		
5	A yw'r pwyllgor archwilio yn darparu cefnogaeth i'r awdurdod i fodloni gofynion llywodraethu da?	✓			✓			✓		
6	A yw'r trefniadau i ddwyn y pwyllgor i gyfrif am ei berfformiad yn foddhaol?	✓			✓			✓		
Swyddogaethau'r pwyllgor										
7	A yw cylch gorchwyl y pwyllgor yn mynd i'r afael yn benodol â'r holl feysydd craidd a nodwyd yn Natganiad Sefyllfa CIPFA? <ul style="list-style-type: none"> • llywodraethu da • fframwaith sicrwydd, gan gynnwys partneriaethau a threfniadau cydweithredu • archwilio mewnol • archwilio allanol • adroddiadau ariannol • rheoli risg 		✓		✓			✓		

Cwestiynau arfer da		Hunanasesiad 2018/19			Hunanasesiad 2019/20			Hunanasesiad 2020/21		
		Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo
	<ul style="list-style-type: none"> • gwerth am arian neu'r gwerth gorau • gwrth-dwyll a llygredd • cefnogi'r fframwaith moesegol 									
8	A gynhelir gwerthusiad blynyddol i asesu a yw'r pwyllgor yn cyflawni ei gylch gorchwyl a bod ystyriaeth ddigonol wedi'i rhoi i'r holl feysydd craidd?	✓			✓			✓		
9	A yw'r pwyllgor archwilio wedi ystyried y meysydd ehangach a nodwyd yn Natganiad Sefyllfa CIPFA ac a fyddai'n briodol i'r pwyllgor ymgymryd â hwy?	✓			✓			✓		
10	Lle gwelwyd bod cwmpas maesydd craidd yn gyfyngedig, a oes cynlluniau ar waith i fynd i'r afael â hyn?	Dd/B			Dd/B			Dd/B		
11	A yw'r pwyllgor wedi cynnal ei rôl ymgynghorol trwy beidio â chymryd unrhyw bwerau gwneud penderfyniadau nad ydynt yn unol â'i bwrpas craidd?	✓			✓			✓		
Aelodaeth a chefnogaeth										
12	A ddewiswyd strwythur a chyfansoddiad pwyllgor archwilio effeithiol? Ystyriwch y canlynol:									
a.	gwahanu oddi wrth y weithrediaeth	✓			✓			✓		
b.	cymysgedd briodol o wybodaeth a sgiliau ymhlith yr aelodaeth		✓			✓		✓		
c.	maint pwyllgor nad yw'n anhylaw	✓			✓			✓		
ch.	rhoddwyd ystyriaeth i gynnwys o leiaf un aelod annibynnol (lle nad yw eisoes yn ofyniad gorfodol)	✓			✓			✓		
13	A yw aelodau annibynnol a benodwyd i'r pwyllgor wedi'u recriwtio	✓			✓					

Cwestiynau arfer da		Hunanasesiad 2018/19			Hunanasesiad 2019/20			Hunanasesiad 2020/21		
		Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo
	mewn ffordd agored a thryloyw a'u cymeradwyo gan y Cyngor Llawn?							✓		
14	A oes gan gadeirydd y pwyllgor wybodaeth a sgiliau priodol?	✓			✓			✓		
15	A oes trefniadau ar waith i gefnogi'r pwyllgor gyda sesiynau briffio a hyfforddiant?	✓			✓			✓		
16	A yw aelodaeth y pwyllgor wedi'i asesu yn erbyn y fframwaith gwybodaeth a sgiliau craidd a chanfuwyd ei fod yn foddhaol?			✓		✓		✓		
17	A oes gan y pwyllgor gysylltiadau gwaith da â phobl a sefydliadau allweddol, gan gynnwys archwilio allanol, archwilio mewnol a'r Prif Swyddog Cyllid?	✓			✓			✓		
18	A ddarperir cefnogaeth ysgrifenyddol a gweinyddol ddigonol i'r pwyllgor?	✓			✓			✓		
Effeithiolrwydd y pwyllgor										
19	A yw'r pwyllgor wedi cael adborth ar ei berfformiad gan y rhai sy'n rhyngweithio â'r pwyllgor neu'n dibynnu ar ei waith?			✓	✓					✓
20	A yw cyfarfodydd yn effeithiol gyda lefel dda o drafod ac ymgysylltu gan yr holl aelodau?	✓			✓			✓		
21	A yw'r pwyllgor yn ymgysylltu ag ystod eang o arweinwyr a rheolwyr, gan gynnwys trafod canfyddiadau archwilio, risgiau a chynlluniau gweithredu gyda'r swyddogion cyfrifol?	✓			✓				✓	
22	A yw'r pwyllgor yn gwneud argymhellion ar gyfer gwella llywodraethu, risg a rheolaeth ac a weithredir ar y rhain?	✓			✓			✓		
23	A yw'r pwyllgor wedi ystyried a yw'n ychwanegu gwerth i'r sefydliad a gwerthuso sut mae'n cyflawni hynny?		✓			✓			✓	

Cwestiynau arfer da		Hunanasesiad 2018/19			Hunanasesiad 2019/20			Hunanasesiad 2020/21		
		Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo	Do	Yn rhannol	Naddo
24	A oes gan y pwyllgor gynllun gweithredu i wella unrhyw feysydd lle mae gwendid?	✓			✓			✓		
25	A yw'r pwyllgor yn cyhoeddi adroddiad blynyddol i gefnogi'i gyflawniad ac egluro'i waith?	✓			✓			✓		